

Guds skaberværk:

Klimaforandringer, ansvar og rettigheder

For kristne er jorden, miljøet, menneskene og alt levende en del af Guds skaberværk – en gave og en sammenhængende helhed, som vi alle er en del af og hver især bærer et ansvar for.

Tekst: antropolog, Ph.d. Jacqueline Ryle

VI SYNKER MENS I TALER Det er ved at være længe siden det dybt nedslående udkomme af klimatopmødet i december sidste år, og klima har ikke været så 'varmt' et emne i medierne i 2010 som i 2009. Ekspert og engagerede i klimaforandrings problematikken er enige om, at et enestående øjeblik blev forpasset ved COP15. Forventningerne til COP16 i Mexico i år ligger på et langt lavere niveau, og en bindende aftale ligger endnu længere ude i fremtiden.

"Vi synker mens I taler", var overskriften på en artikel fra maj 2009 i Kristeligt Dagblad af Stillehavskirkernes Råds klimamedarbejder, Peter Emberson, der meget præcist udtrykker, hvordan de vestlige industrialiserede landes manglende handling i forhold til klimaforandring opleves af de, der står midt i alvoren. For et stigende antal mennesker i udviklingslande over hele kloden og for hjælpeorganisationerne, der arbejder sammen med dem, er der ingen tvivl om klimaforandringernes alvor.

Klimaforandringseksperter har længe advaret om, at vi i stigende grad vil opleve ekstreme vejr situationer som følge af klimaforandringer. Den katastrofale situation i Pakistan netop nu er et af talrige eksempler rundt om i verden på dette. Men de industrialiserede lande i vesten diskuterer stadig, om det nu virkelig står så galt til, som et overbevisende flertal af verdens forskere advarer om. Om hvorvidt og i hvor høj grad klimaforandringerne er menneskeskabte. Og om hvor meget ansvar, vi har - eller ønsker at påtage os - i forhold til at afhjælpe konsekvenserne af klimaforandringerne i de hårdest ramte områder.

Jordens skrøbelige balance

2010 er af FN udnævnt som Biodiversitetens år. Den rystende udmarvning af jordens biodiversitet, de mange tusinde plantearter, fugle-, dyr- og fiskearter, der allerede er uddøde og vil i kommende årtier uddø vidner, ligesom klimaforandringer, om, at jorden, skaberværkets mangfoldighed og menneskeheden er et sammenhængende hele. "Vi kan ikke blande os i ét område af økosystemet", udtalte Pave Johannes Paul II i 1990, "uden at være opmærksom på såvel konsekvenserne af en sådan indblanding i andre områder, som hvad det vil betyde for fremtidige generationers ve og vel" (Caritas 2009, s.13).

Den sammenvævede balance, der er i naturen og imellem mennesker og naturen skriver Pave Benedikt om i Caritas in Veritate [48]: "Naturen er til vores disposition ikke som en bunke affald, men som en gave fra Skaberen, som har givet det en iboende orden ... det naturlige miljø er mere end et rå materiale, som kan manipuleres som det passer os; det er et underfuldt værk af Skaberen, der indeholder en grammatik, som fremsætter mål og kriterier for at bruge det

på en vis måde, ikke gennem hensynsløs udbytning ... miljømæssig forringelse ... forstyrrer samfundsmæssige relationer". Forstår vi Pave Benedikts ord ud fra et åndeligt perspektiv, så forstyrrer vi også den åndelige balance i verden, når vi udbytter jordens ressourcer og ikke handler med omtanke og omsorg for vores næste. Og ved ikke søge at hjælpe vores næste, der lider.

"Vores ret til at overleve"

Det er udviklingslandene, hvor de mest sårbare mennesker lever, der har bidraget mindst til øgningen af CO₂ i atmosfæren, men som allerede nu er hårdest ramt klimaforandringernes konsekvenser. Og det er samtidig disse lande, som vi netop ser det i Pakistan, der har de færreste økonomiske, tekniske og infrastruktur mæssige ressourcer til at kæmpe mod problemerne, såvel de langsomt stigende konsekvenser af klimaforandringer, som pludselige katastrofer.

I Caritas rapporten fra 2009, "Climate Justice, Seeking a Global Ethic", påpeges det, at 1 milliard af de fattigste mennesker i verden allerede nu oplever de negative effekter af klimaforandringer. Ifølge Caritas Indien og Peru forsvinder livsnødvendige vandforsyninger i takt med, at gletscherne i Himalaya og Andes bjergene trækker sig tilbage. Caritas Bangladesh og Myanmar må yde en forstærket indsats i forhold til stigende oversvømmelser og ødelæggelse pga tyfoner, Caritas Oceania rapporterer, at mennesker i det sydlige Stillehavsområde mister deres øer pga forhøjet vandstand.

I flere lande i Stillehavsområdet, bl.a. øriggerne Tuvalu, Kiribati og Marshalløerne, står man over for den ufattelige tragiske situation, at i takt med, at stigende hav niveauer oversvømmer deres lavtliggende øer og ødelægger ferskvandsforsyninger, vil disse lande til sidst forsvinde helt under havet - og hele nationer vil være blevet hjemløse. Under Klimatopmødet udtalte premierminister Jim Marurai fra Cook Islands øgruppen, at han med sorg måtte konstatere, "at nogle delegerede [parties] ikke er villige til at respektere vores ret - vores ret til at overleve".

Retten til et værdigt liv

Katolsk sociallære understreger forståelsen af det individuelle enkelte menneskes ret til et værdigt liv og "minder os om vores fælles forpligtelse til at respektere det fælles gode, frem for bare at bruge Jordens naturressourcer som det passer os. Vi har modtaget en hellig gave gennem Guds skaberværk, og som mennesker har vi en forpligtelse til at 'bevare et sundt miljø for alle'" (Caritas 2009, s.3)

Det anslås, at der i år 2050 vil være 150 millioner klimaflygtninge. Men på trods af en tiltagende erkendelse af den betydning, klimaforandringer har på migrationsmønstre i verden, findes der

Ørigger Tuvalu i Stillehavet udgøres af ni korallrev med et samlet areal 26 km². Da det højeste punkt er blot 4,6 meter over havoverfladen, er Tuvalus eksistens truet af den stigende vandstand i verdenshavene.

endnu ikke nogen international anerkendt betegnelse for mennesker, som må flygte fra deres hjem på grund af enten gradvise eller pludselig miljømæssige ødelæggelser som konsekvens af klimaforandringer.

Fundamentale, internationalt anerkendte menneskerettigheder, såsom retten til sundhed og et sikkert liv, retten til mad, vand, husly og ejendom, undermineres af klimaforandringer, når mennesker må flygte fra deres hjem og jord. Dette vil i stigende grad medføre migration, ikke mindst massemigration, og konflikter, ikke kun internt i de pågældende lande, men også konflikter på tværs af landegrænser, der involverer det internationale samfund.

Hvilke konsekvenser får klimaflygtninges situationer for vores forståelse og klassifikation af menneskerettigheder og for verdenssamfundets ansvar for at hjælpe disse mennesker? Hvordan sikrer vi på bedste vis individers, samfundsgrupper og endda hele nationers rettigheder, når de må flygte fra deres hjem på grund af klimaforandringer?

Disse spørgsmål dannede udgangspunkt for en konference i Genève i maj måned, arrangeret af det tyske kirkelig organisation, Brot für die Welt, Stillehavskirkernes Råd og Kirkernes Verdensråd. Her diskuterede forskere i menneskerettigheder, migration og international lovgivning, policy- og programansvarlige fra forskellige organisationer og repræsentanter for kirkelige organisationer disse komplicerede problemstillinger.

Kirkens profetiske stemme

På konferencen i Genève, som i så mange andre lignende diskussioner, stod det lysende klart, at vi som kirker og som kristne har et særligt ansvar - og særlige muligheder - for at tale på vegne af de svage og marginaliserede, der lider på grund af

klimaforandringer. Og vi har som kirker åndeligt, teologisk og historisk funderede alternative perspektiver og måder at forstå livet og verden på, som er i stigende grad værdifulde i vores gennemsektariserede samfund.

En erklæring fra Stillehavskirkernes Råd udtrykker med udgangspunkt i 1. Korinterbrev 12, "Vores hav, vores Oceanien er en Guds gave ... Vi er en del af Kristi Legeme. Når vores lavtliggende atoller i Oceanien rammes af konsekvenserne af klimaforandringer, lider vi alle sammen". Vores tro som kristne føjer en dyb dimension til humanitær-baserede forståelser af at tage vare på miljøet, jorden og vores medmennesker. For kristne er jorden, miljøet, menneskene og alle levende ting en del af Guds skaberværk - en gave og en sammenhængende helhed, som vi alle er en del af og hver især bærer et ansvar for. "Miljøet", skriver Pave Benedikt i Caritas in Veritate [48], "er Guds gave til alle, og igennem den måde, vi bruger det, har vi et ansvar over for de fattige, overfor fremtidige generationer og overfor menneskeheden som helhed".

"At undlade at handle på baggrund af troværdige videnskabelige beviser på global opvarmning ville være moralsk uacceptabelt. Kirken har en moralsk forpligtelse til at tale de fattiges sag over for dem, der har midlerne og mulighederne for at skabe forandring" (Kardinal Keith O'Brien, The Tablet, september 2009).

Jacqueline Ryle er Den katolske Kirkes repræsentant i Danske Kirkers Råds Klimagrube og en af Danske Kirkers Råds to repræsentanter i Folkekirkens Nødhjælps råd.